

ชื่อเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย

Title Factors Determining Minimum Loan Rate (MLR) of Thai
Commercial Banks

ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาวดี เหล่าฤทธิรัตน์
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
E-mail: supavadee_lau@utcc.ac.th
นางสาวกุลทรี ภาพสิงห์
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
E-mail: piglet_nk@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ช่วงไตรมาสที่ 1 ปี 2540 ถึงไตรมาสที่ 1 ปี 2552 ประเมินค่าโดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) ในรูปแบบสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Model)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรไทย และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย สำหรับปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาในเชิงพรรณนาถึงการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยการส่งผ่านอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน พบว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินลดลง สถาบันการเงินจะมีการปรับการบริหารสินทรัพย์ของตนเองใหม่ ให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน ทำกำไร และส่งผลให้มีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ลงในที่สุด ซึ่งครอบคลุมถึงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยด้วย

คำสำคัญ: อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรไทย อัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน

Abstract

The objective of this paper is to study the factors determining the minimum loan rate (MLR) of Thai Commercial Banks. The quarterly times series data was from the first quarter of 1997 to the first quarter of 2009 was analyzed by ordinary least square (OLS) in the multiple regression model.

The result indicates that the factors influencing the minimum loan rate of Thai Commercial Banks are Federal funds rate, repurchase rate and time deposit interest rate in the previous period have direct relationship with the minimum loan rate of Thai Commercial Banks. While, the amount of deposit in the previous period has inverse relationship with the minimum loan rate of Thai Commercial Banks.

In addition, descriptive analysis on the Bank of Thailand's monetary policy though interest rate suggests when interest rates decrease, the financial institutions will adjust portfolio management in order to maintain competitiveness and generate profit. Consequently, deposit and lending rates, which include MLR of Thai Commercial Banks, will be on the decline.

Keywords : The minimum loan rate of Thai Commercial Banks, Repurchase rate of the Bank of Thailand, Federal funds rate, Time deposit interest rate

บทนำ

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของแหล่งเงินทุนที่สำคัญ และมีหน้าที่หลักคือ การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงินโดยการระดมเงินออมจากผู้ออมเงิน และนำไปจัดสรรในรูปแบบของสินเชื่อให้แก่ผู้ที่มีความต้องการเงินทุน จากการที่ธนาคารพาณิชย์มีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจหลายๆ สาขา ดังนั้นเมื่อธนาคารพาณิชย์มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ก็จะมีผลกระทบต่อภาคธุรกิจต่างๆ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างภาคการเงิน ภาคการผลิต ภาคบริการ ภาคต่างประเทศ และยังเป็นปัจจัยในการกำหนดแหล่งเงินทุนและแหล่งใช้ไปของเงินทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับมีบทบาทกับทุกๆ ภาคธุรกิจ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ทำหน้าที่ดำเนินนโยบายการเงินผ่านตลาดการเงิน และได้ดำเนินนโยบายผ่านอัตราดอกเบี้ย เช่น อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตร (Repurchase Rate) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระหว่างธนาคาร (Interbank Rate) เป็นต้น ซึ่งส่งผ่านไปยังอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์เพื่อให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ปรับตัวไปตามทิศทางที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการเพื่อลดหรือเพิ่มปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ หลังวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยมีการประกาศใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว (Managed Float) ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ทำให้ค่าเงินบาทเทียบกับเงินตราสกุลต่างๆ ถูกกำหนดโดยกลไกตลาดตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดเงินในประเทศและต่างประเทศ และสามารถเปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้าซื้อขายเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาตามความ

จำเป็น เพื่อให้ไม่ให้อัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนมากเกินไป ซึ่งในเดือนสิงหาคมปี พ.ศ. 2540 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายการเงินอย่างเข้มงวดโดยการตรึงอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นไว้ในระดับสูงผ่านตลาดซื้อคืนพันธบัตรเพื่อรักษาเสถียรภาพของค่าเงินบาทและป้องกันการเคลื่อนย้ายเงินบาทเข้าสู่ตลาดอัตราแลกเปลี่ยนโดยอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นในตลาดซื้อคืนประเภท 7 วัน ได้สูงขึ้นมากเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้ธนาคารพาณิชย์เพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพื่อจูงใจในการระดมเงินฝากจากประชาชนแทนการกู้ยืมเงินจากตลาดเงินซึ่งมีต้นทุนสูง ทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมสูงขึ้นเช่นกัน จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2541 อัตราดอกเบี้ยจึงเริ่มลดลง และมีการลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 15.50 ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2541 เป็นร้อยละ 9.00 ในเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2542 หลังจากนั้นมีการปรับตัวในช่วงแคบๆระหว่างร้อยละ 9.00 ถึงร้อยละ 7.75 จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2550 เริ่มเกิดปัญหาซับไพร์ม (subprime) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยให้ลดลงจนกระทั่งปัจจุบัน

จากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ต้องระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อให้มากขึ้น แต่เนื่องจากต้องรับภาระดอกเบี้ยเงินฝากซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญจึงต้องมีการแข่งขันกันโดยใช้อัตราดอกเบี้ยในการปล่อยสินเชื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้แบบคงที่ (Fixed Rate) อัตราเงินกู้แบบลอยตัว (Floating Rate) หรืออัตราดอกเบี้ยผสมผสานกันแบบคงที่และลอยตัว โดยใช้ระยะเวลาให้กู้ยืมเป็นตัวกำหนด

ดังนั้น บทความวิจัยนี้จะศึกษาถึงปัจจัยในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ไทยเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate: MLR) เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์ใช้เป็นมาตรฐานในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้าทั่วไป และยังเป็นอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินประเภทอื่นใช้เป็นอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงในการคิดอัตราดอกเบี้ยกับลูกค้าของตน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ส่งผลถึงอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ของธนาคารพาณิชย์ไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการศึกษา นโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ใช้เครื่องมือทางการเงินต่างๆ เพื่อส่งผลถึงอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยอาศัยเครื่องมือทางสถิติในการศึกษาถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่ออัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลาของธนาคารพาณิชย์ จากการประมาณค่าโดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squared) ในรูปของสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression

Model) โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาส ระหว่างปี พ.ศ. 2540 ไตรมาสที่ 1 ถึง ปี พ.ศ. 2552 ไตรมาสที่ 1 และค่าอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate: MLR) ใช้ข้อมูลเฉลี่ยจาก 5 ธนาคารใหญ่คือธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา

แนวคิดทางทฤษฎี

ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ยนับได้ว่าเป็นตัวแปร (Variable) ที่สำคัญในเศรษฐศาสตร์มหภาค โดยเฉพาะนักเศรษฐศาสตร์ผู้นิยมเคนส์ (Keynesian) ที่มีความเห็นว่า อัตราดอกเบี้ยเป็นตัวเชื่อมโยงที่สำคัญอย่างยิ่งระหว่างภาคการเงิน (Monetary Sector) และภาคการผลิต (Real Sector) กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ทางการเงินเพิ่มปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจอันจะมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลง การที่อัตราดอกเบี้ยลดลงจะนำไปสู่การลงทุนเพิ่มขึ้นและมีผลทำให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้นในที่สุด (วเรศ อุปปาดิก, 2544 หน้า 94)

ทฤษฎีดอกเบี้ยที่เป็นคำตอบแทนการใช้เงินทุน (The Loanable Funds Theory of Interest)

ทฤษฎีดอกเบี้ยที่เป็นคำตอบแทนการใช้เงินทุน อธิบายว่าปัจจัยที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยคือ อุปทานของเงินที่จะให้กู้ กับอุปสงค์ของเงินที่จะกู้ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากความคิดนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ที่ถือว่าอุปทานของเงินนั้นมาจากการออมเพียงอย่างเดียว ดังนั้นเงินออมย่อมเท่ากับอุปทานของเงินกู้ยืม ทฤษฎีดอกเบี้ยของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกจึงเรียกว่า Saving-Investment Theory of Investment

ในระยะต่อมานักเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอคลาสสิก เห็นว่าอุปทานของเงินที่ให้กู้นั้นมีได้ขึ้นอยู่กับเงินที่สร้างขึ้นโดยธนาคารพาณิชย์ เช่น เงินกู้เบิกเกินบัญชี และเงินออมในอดีต ดังนั้นทฤษฎีดอกเบี้ยของสำนักนีโอคลาสสิกจึงพัฒนาจาก Saving-Investment Theory of Investment มาเป็นทฤษฎี The Loanable Funds Theory of Interest

อุปทานของเงินกู้ (Supply for Loanable Funds) ประกอบด้วยเงินออมปัจจุบัน เงินที่สร้างขึ้นใหม่โดยธนาคารพาณิชย์และเงินที่สะสมไว้โดยไม่มีดอกผลในอดีตนำออกมาใช้ (Dishording) หักด้วยเงินออมปัจจุบันที่สะสมไว้โดยไม่มีดอกผล (Hoarding)

อุปสงค์ของเงินกู้ (Demand for Loanable Funds) ประกอบด้วยเงินกู้เพื่อการลงทุน เงินกู้เพื่อการบริโภค เงินกู้เพื่อการบริโภค เงินกู้จากภาครัฐบาล และเงินกู้ที่ต้องการถือเพิ่มมากขึ้น อัตราดอกเบี้ยจะอยู่ในดุลยภาพเมื่ออุปทานของเงินให้กู้เท่ากับอุปสงค์ของเงินที่จะกู้

ทฤษฎีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพ

การศึกษาเรื่องอัตราดอกเบี้ยและราคาของหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความหมายสำคัญเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรทั้งระบบเศรษฐกิจและภาคการเงิน อันมีผลต่อมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในชนบท ทฤษฎีซึ่งอธิบายถึงการกำหนดอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพที่สำคัญมีอยู่สามทฤษฎีดังต่อไปนี้ (วเรศ อุปปาดิก, 2544 หน้า 95)

1. ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของคลาสสิก (Classical Theory)
2. ทฤษฎีปริมาณเงินให้กู้ (Loanable Fund Theory)
3. ทฤษฎีความพึงพอใจในสภาพคล่อง (Liquidity Preference Theory)

เศรษฐศาสตร์แห่งสำนักคลาสสิกที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้วางรากฐานของทฤษฎีดอกเบี้ย ได้แก่ Irving Fisher (อ้างถึงใน วเรศ อุปาดิก, 2544 หน้า 95) ได้ให้ความเห็นว่า “อัตราดอกเบี้ย คือ ค่าตอบแทนแห่งการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าในปัจจุบันกับสินค้าในอนาคต ซึ่งก็เหมือนกับทฤษฎีราคาโดยทั่วๆ ไป อัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน (premium) อันเกิดจากการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าในปัจจุบันกับสินค้าในอนาคต หรืออีกนัยหนึ่งที่เรียกว่า ความพึงพอใจแห่งเวลา (Time Preference) หรือความไม่อดทนของมนุษย์ (Human Impatience)

บททวนวรรณกรรม

ที่ผ่านมามีผู้ทำการวิจัยและศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้อธิบายและสรุปผลไว้ดังนี้

1. สมพงษ์ สุเมธชกร (2541) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการดำเนินนโยบายการเงินเสรีของประเทศไทยและผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ไทย ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ไทยในช่วงก่อนและหลังการดำเนินนโยบายการเงินเสรีของประเทศไทย รวมทั้งศึกษาถึงระดับการเปิดประเทศทางการเงินของประเทศไทย หรือระดับความเชื่อมโยงทางการเงินของประเทศไทยกับต่างประเทศ โดยทำการศึกษานานาชาติพาณิชย์ 15 ธนาคาร (ไม่รวมธนาคารที่เป็นสาขาของต่างประเทศและธนาคารลักษณะพิเศษ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และธนาคารอาคารสงเคราะห์) เป็นข้อมูลรายไตรมาสในช่วงปี พ.ศ. 2527 ถึงปีพ.ศ. 2540 ซึ่งแบ่งช่วงเวลาของการศึกษาออกเป็น 2 ช่วงคือ ก่อนการดำเนินนโยบายการเงินเสรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 ถึง ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2540 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วนได้แก่ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ถึงโครงสร้างอัตราดอกเบี้ย โครงสร้างตลาดการเงินของระบบธนาคารพาณิชย์ การดำเนินนโยบายการเงินเสรีของประเทศไทย ผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ไทย และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) ทำการวิเคราะห์ถึงปัจจัยเศรษฐกิจที่สำคัญที่มีผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยวิธีสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Linear Regression) โดยแบ่งผลการวิเคราะห์แบบจำลองออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ

1. ช่วงก่อนดำเนินนโยบายการเงินเสรี

$$MLR_t = 6.03621 + 0.52174LPD_t^* + 0.44302UDR_t^* - 0.01492QM_t^* + 0.00182IFRE_t^*$$

(7.129) (3.981) (-4.978) (2.951)

* มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

แสดงให้เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (MLR) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอัตราส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝาก (LPD) และตัวแปรอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ (UDR) ในทิศทางเดียวกัน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (MLR) กับปริมาณเงินตามความหมายแบบกว้าง (QM) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

2. ช่วงหลังการดำเนินนโยบายเสรี

$$MLR_t = 4.25102 + 0.66293UDR_t^* + 0.45280LPD_t^* + 0.08447IFRE_t^* - 0.02671QM_t^*$$

(7.105) (4.091) (3.015) (2.906)

แสดงให้เห็นว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (MLR) มีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ (UDR) อัตราส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝาก (LPD) ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (QM) และอัตราเงินเฟ้อที่คาดหวังในทิศทางเดียวกัน

2. ประหยัด ภารกิจ (2544) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยสร้างแบบจำลอง 2 แบบ คือ (1) แบบจำลองความสัมพันธ์ของปัจจัยกำหนดกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่

$$MLR_B = \alpha + \beta_1 M2 + \beta_2 MPI + \beta_3 PPI + \beta_4 MLR_S + \beta_5 SIBOR + \beta_6 RP + \beta_7 IFD + \beta_8 INTB + \beta_9 D_1 + \beta_{10} D_2 + U$$

และ (2) แบบจำลองความสัมพันธ์ของปัจจัยกำหนดกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก

$$MLR_S = \varepsilon + \phi_1 M2 + \phi_2 MPI + \phi_3 PPI + \phi_4 MLR_b + \phi_5 SIBOR + \phi_6 RP + \phi_7 IFD + \phi_8 INTB + \phi_9 D_1 + \phi_{10} D_2 + W$$

โดยที่ MLR = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากลูกค้าขั้นต่ำ (minimum loan rate) ของธนาคารพาณิชย์ไทย
ขนาดใหญ่ ข้อมูลเฉลี่ยรายเดือน (หน่วย: ร้อยละ)

MLR_S = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากลูกค้าขั้นต่ำ (minimum loan rate) ของธนาคารพาณิชย์ไทย
ขนาดเล็ก ข้อมูลรายเดือน (หน่วย: ร้อยละ)

M2 = ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (broad money) ข้อมูลรายเดือน (หน่วย: ล้านบาท)

RP = อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรรัฐบาล ระยะเวลา 7 วัน (bond repurchase rate) ข้อมูลเฉลี่ยรายเดือน (หน่วย: ร้อยละ)

MPI = ดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรม (manufacturing production index) ข้อมูลรายเดือน

PPI = ดัชนีราคาผู้ผลิต (production price index) ข้อมูลรายเดือน

IFD = อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำระยะเวลา 3 เดือน (interest rate on fixed deposit account) ข้อมูลรายเดือน (หน่วย: ร้อยละ)

SIBOR = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมต่างประเทศที่ตลาดสิงคโปร์ (Singapore interbank offer rate) ข้อมูลรายเดือน (หน่วย: ร้อยละ)

- INTB = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระหว่างธนาคาร (interbank rate) ข้อมูลรายเดือน (หน่วย: ร้อยละ)
- D_1 = ตัวแปรสุ่ม ในช่วงแรกระหว่างเดือนมกราคม ปีพ.ศ. 2538 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2540
กรณีเกิดความไม่ปกติของเหตุการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจในประเทศและ
ต่างประเทศ $D_1 = 1$, กรณีเหตุการณ์ปกติ $D_1 = 0$
- D_2 = ตัวแปรสุ่ม ในช่วงหลังระหว่างเดือนกรกฎาคม ปีพ.ศ. 2540 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.
2543 กรณีเกิดความไม่ปกติของเหตุการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจในประเทศและ
ต่างประเทศ $D_2 = 1$, กรณีเหตุการณ์ปกติ $D_2 = 0$

โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายเดือน ระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ. 2538 ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2540 ช่วงหลังระหว่างเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2543 นำข้อมูลที่ได้มาทำการประมาณค่าสมการถดถอยและสหสัมพันธ์เชิงซ้อน โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ไทย ได้แก่ ปริมาณเงินในความหมายแบบกว้าง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ อัตราดอกเบี้ยกู้ยืมระหว่างธนาคาร อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในตลาดซื้อคืนพันธบัตร อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมต่างประเทศที่ตลาดสิงคโปร์ ดัชนีราคาผู้ผลิต ดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรม รวมไปถึงความไม่ปกติของเหตุการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ

3. สุปราณี วิเชียร (2544) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลและวิเคราะห์การปรับตัวเชิงพลวัตของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (MLR) หลังเกิดการเปลี่ยนแปลงตัวแบบทางการเงิน โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือน ศึกษาในช่วงอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2543 ภายใต้แนวคิดของ Commercial Bank Portfolio Management ด้วยวิธี Vector Auto Regressions (VARs) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์อัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีได้ดีที่สุด และอธิบายได้ร้อยละ 86 และเมื่อนำค่า residual จากการประมาณสมการแบบจำลอง VARs มาศึกษาปรับตัวเชิงพลวัตของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีด้วยวิธีวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (IRFs) สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (shock) ของตัวแปรทุกตัวจะส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ย MLR และเริ่มเข้าสู่ค่าเฉลี่ยในเดือนที่ 30 ถึงเดือนที่ 32 โดยอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์มีขนาดการส่งผลกระทบมากที่สุดและการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ ปริมาณเงินทุนเคลื่อนย้าย อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตร ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดี เปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันส่วนการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน ปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกิน อัตราแลกเปลี่ยน ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดี เปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้าม

4. ไพโรจน์ ศรีสวัสดิ์ (2548) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โดยศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารไทยพาณิชย์ ได้แก่ ปริมาณเงินฝาก ปริมาณเงินกู้ยืม อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำประเภท 3 เดือน ของธนาคารไทยพาณิชย์ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร และอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานของ

ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาส ในช่วงไตรมาสที่ 3 ปี 2540 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2548 ประมาณค่าโดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ในรูปแบบสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Model) พบว่า

$$MLR_t = 9.2815 - 0.0085Dep_{t-1} + 0.0247Bor_t + 0.6530IntF_t - 0.0218IntB_t + 0.2161IntBot_{t-1}$$

$$(3.3915) \quad (-2.1154)^* \quad (1.0884) \quad (6.8606)^{**} \quad (0.8220) \quad (3.7803)^{**}$$

$$R^2 = 0.9864 \quad \text{Adjusted } R^2 = 0.9839$$

$$S.E. = 0.3877 \quad F\text{-statistic} = 392.4177$$

$$\text{Durbin-Watson} = 1.8823$$

* ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

** ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารไทยพาณิชย์ ได้แก่ อัตราเงินฝากประจำประเภท 3 เดือน (IntF_t) และอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานของธนาคารแห่งประเทศไทยไตรมาสก่อน (IntBot_{t-1}) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารไทยพาณิชย์ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% สำหรับปริมาณเงินฝากของธนาคารไทยพาณิชย์ไตรมาสก่อน (Dep_{t-1}) มีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารไทยพาณิชย์ ในทิศทางตรงข้าม ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร (IntB_t) และปริมาณเงินกู้ยืมของธนาคารไทยพาณิชย์ (Bor_t) เป็นตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate : MLR) ซึ่งได้ความสัมพันธ์แสดงฟังก์ชัน ดังนี้

$$MLR_t = \beta_0 + \beta_1 Dep_{t-1} + \beta_2 RP_t + \beta_3 Fed_t + \beta_4 R_{t-1}$$

กำหนดให้

MLR_t = อัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา(หน่วย: ร้อยละต่อปี)

Dep_{t-1} = ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อน (หน่วย: พันล้านบาท)

RP_t = อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรไทย 14 วัน (หน่วย: ร้อยละต่อปี)

Fed_t = อัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐฯ (หน่วย: ร้อยละต่อปี)

R_{t-1} = อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อน (หน่วย: ร้อยละต่อปี)

สมมติฐานการวิจัย

1. ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อน (The amount of deposit in the previous period) มีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate : MLR) ในทิศทางตรงกันข้ามกัน กล่าวคือเมื่อปริมาณเงินฝากไตรมาสที่ผ่านมาในระบบ (Supply ของเงินกู้) สูงขึ้น ก็ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลาดลดลง

2. อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตร (Repurchase rate) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา กล่าวคืออัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรเป็นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย อ้างอิงจากอัตราดอกเบี้ยในตลาดที่ธนาคารพาณิชย์ใช้ในการปรับสภาพคล่อง ดังนั้นเมื่อมีการลดหรือเพิ่มอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนจากผลของนโยบายการเงิน เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันและการทำกำไรธนาคารพาณิชย์ ก็จะมีการปรับลดหรือเพิ่มอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลาในทิศทางเดียวกัน

3. อัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา(Federal funds rate) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจ ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกาใช้เป็นตัวชี้นำอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินของไทยและประเทศอื่นๆ ในทิศทางเดียวกัน

4. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อน (Time deposit interest rate 12 months in the previous period) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา กล่าวคืออัตราดอกเบี้ยเงินฝากเป็นตัวแปรต้นทุนของธนาคาร ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์เป็นตัวแปรด้านรายได้ จากการทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการส่งผ่านเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ หากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อนสูงขึ้น อัตรากำไรของธนาคารพาณิชย์จะลดลง จึงมีแนวโน้มจะส่งผลให้มีการปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา เพื่อรักษาอัตราดอกเบี้ยรับสุทธิหรืออัตรากำไรของธนาคารพาณิชย์ในไตรมาสถัดไป ซึ่งอัตราดอกเบี้ยรับสุทธิคือส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

แบ่งได้ 4 ระยะดังนี้

1. ช่วงระยะเวลาที่หนึ่ง ระหว่างพ.ศ. 2548-2504 เป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลต้องการบรรเทาความรุนแรงของภาวะเงินเฟ้อ โดยลดอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมายลงมาจากเดิมร้อยละ 20 ของเงินฝากเหลือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 9 ของเงินฝากทั้งหมด

2. ช่วงระยะเวลาที่สอง พ.ศ. 2505-2515 ในช่วงระยะเวลาที่สองดังกล่าวเห็นว่าในระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพทางราคามากธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมายเป็นร้อยละ 6 ของยอดเงินฝากทั้งหมด เพื่อเป็นการส่งเสริมการจำหน่ายหลักทรัพย์ของรัฐบาล

โดยประสงค์ที่จะให้ธนาคารพาณิชย์ลงทุนซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลเพื่อการสร้างสภาพคล่องให้แก่ระบบธนาคารพาณิชย์ อัตราเงินสตรสำรองตามกฎหมายเป็นร้อยละ 6 ของเงินฝากทั้งหมดนี้นับว่าเป็นอัตราที่ต่ำที่สุดเท่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเคยกำหนดมา

3. ช่วงระยะเวลาที่สาม ระหว่าง พ.ศ. 2516-2521 มาตรการเพิ่มหรือลดอัตราเงินสตรสำรองตามกฎหมายของระบบธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นมาตรการควบคุมการให้เครดิตของระบบธนาคารพาณิชย์ ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยตระหนักว่าเกิดภาวะเงินเฟ้อ เพื่อบรรเทาอัตราภาวะเงินเฟ้อ ธนาคารจะต้องลดการให้เครดิตของระบบธนาคารพาณิชย์ลงโดยการขึ้นอัตราเงินสตรสำรองตามกฎหมาย ส่วนกรณีที่ระบบเศรษฐกิจ ชบเซา ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัว ธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะประกาศลดอัตราเงินสตรสำรองตามกฎหมายของธนาคารพาณิชย์ให้ลดลงเพื่อให้ระบบธนาคารพาณิชย์ขยายเครดิตมากขึ้น การที่ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจได้ขยายตัวสูงขึ้นมากในขณะที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดต่างประเทศได้ปรับตัวสูงขึ้นโดยทั่วไปตามภาวะเงินเฟ้อในต่างประเทศ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับอัตราดอกเบี้ยในประเทศให้สูงขึ้นตามตลาดในต่างประเทศด้วยเพื่อป้องกันเงินทุนไหลออกนอกประเทศ และนับเป็นการแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อในประเทศไปในตัว ด้วยเหตุดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ประกาศปรับอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานขึ้นจากเดิมร้อยละ 8.0 เป็นร้อยละ 10.0 ในช่วงปี พ.ศ. 2516 อย่างไรก็ตามก็ตีปรากฏว่ามาตรการอัตราดอกเบี้ยนี้ยังไม่เพียงพอที่จะต่อต้านภาวะเงินเฟ้อที่ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 24.3 ในปี พ.ศ. 2517 ได้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้เพิ่มมาตรการทางการเงินดังต่อไปนี้

- 1) เพิ่มอัตราเงินสตรสำรองตามกฎหมายของธนาคารพาณิชย์จากร้อยละ 7.0 เป็นร้อยละ 8.0
- 2) เพิ่มอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานจากร้อยละ 10.0 เป็นร้อยละ 11.0
- 3) กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์สูงขึ้นอีกร้อยละ 1.0 ทุกประเภท

4. ช่วงระยะเวลาที่สี่ ระหว่างพ.ศ. 2522-2532 เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นอีกครั้งหนึ่ง อันสืบเนื่องจากปัจจัยภาคต่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ กลุ่มประเทศโอเปกได้รวมหัวกันขึ้นราคาน้ำมันครั้งที่สองจากบาร์เรลละ 12.7 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2521 มาเป็นบาร์เรลละ 30.0 ดอลลาร์ ในปีพ.ศ. 2522 การปรับราคาน้ำมันของกลุ่มประเทศโอเปกดังกล่าวมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการขาดดุลของดุลการค้า และภาวะเงินเฟ้อได้ทวีความรุนแรงขึ้น อัตราภาวะเงินเฟ้อในปี พ.ศ. 2532 สูงขึ้นถึงร้อยละ 20 มาตรการทางการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้เพื่อแก้ไขปัญหาครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

➤ การปรับปรุงโครงสร้างของอัตราดอกเบี้ย

1) การปรับปรุงโครงสร้างของอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน โดยให้ดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์จากร้อยละ 4.5 เป็นร้อยละ 5.5 และดอกเบี้ยเงินฝากประจำตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป จากร้อยละ 8.0 เป็นร้อยละ 9.0 ในปีพ.ศ. 2532 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศปรับอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ที่ให้อุ้ม จากเพดานไม่เกินร้อยละ 15 เป็นไม่เกินร้อยละ 18 ส่วนอัตราดอกเบี้ยของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์มีเพดานไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี

2) การปรับอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานของธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อให้การดำเนินนโยบายการเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้นภายใต้โครงสร้างใหม่ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้แบ่งอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานเป็นสองอัตราตามวงเงินที่ให้อุ้ม (Two Tier System) เป็นครั้งแรก ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2522 นั่นคือหากธนาคาร

พาณิชย์กู้ยืมเงินตามวงเงินที่กำหนด (ภายในจำนวนร้อยละ 1 ของเงินฝาก) จะเสียอัตราดอกเบี้ยเป็นร้อยละ 12.5 ต่อปี ส่วนที่เกินวงเงินกู้ที่กำหนดคิดดอกเบี้ยร้อยละ 14 ต่อปี ในวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2524 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานจากสองวงเงิน (Two Tier System) มาเป็นระบบสามวงเงิน (Three Tier System) ดังนี้

สำหรับการกู้ยืมภายในวงเงินคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 13.5 ต่อปี สำหรับการกู้ยืมในส่วนที่เกินวงเงินแรกในจำนวนเท่ากับการกู้ยืมในวงเงินแรกคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15.0 ต่อปี ส่วนการกู้ยืมที่เกินกว่าวงเงินที่สองคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 17.0 ต่อปี

➤ การแก้ไขปัญหาสภาพคล่อง

1) ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ให้รวมเงินสดในมือเป็นเงินสดสำรองตามกฎหมายไม่เกินร้อยละ 2.5 ต่อปี ของยอดเงินฝากทั้งสิ้น และลดอัตราส่วนที่ธนาคารพาณิชย์ต้องสำรองเป็นเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย จากไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ของยอดเงินฝากเป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2

2) ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ก่อตั้งตลาดซื้อคือ (Repurchase Market) ขึ้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2522 ทั้งนี้เพื่อให้การถ่ายเทเงินระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงินต่างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเสริมสร้างสภาพคล่องของสถาบันการเงิน

ลักษณะตลาดซื้อคือคือนักค้าธนาคารแห่งประเทศไทยรับเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้ค้า ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมตลาดซื้อคือมีความมั่นใจว่า ความต้องการเงินหรือความต้องการลงทุนของตนจะได้รับการตอบสนองด้วยดีและในอัตราที่เป็นธรรม ในยามปกติอัตราดอกเบี้ยจะเคลื่อนไหวไปตามอุปสงค์และอุปทาน

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย

ทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากการประมาณค่าวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ในรูปของสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Model) ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{MLR} &= 7.792680 - 0.000493\text{DEP}_{t-1} + 0.066279\text{RP}_t + 0.238044\text{FED} + \\ &\quad (5.1176) \text{***} \quad (-2.0095) \text{**} \quad (1.8367) \text{*} \quad (2.5586) \text{***} \\ &\quad 0.386505\text{R}_{t-1} + 1.490146\text{AR} (1) - 0.591421\text{AR} (2) \\ &\quad (5.5192) \text{***} \quad (11.3747) \text{***} \quad (-4.6119) \text{***} \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.991902 \quad \text{F-statistic} = 796.2115$$

$$\text{Adjusted } R^2 = 0.990657 \quad \text{Durbin-Watson} = 2.062944$$

โดยที่ * แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90
 ** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
 *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากการศึกษาพบว่า ค่า Adjusted $R^2 = 0.990657$ แสดงว่าปัจจัยต่างๆ ที่ทำการศึกษา ได้แก่ ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อน อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตร อัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อน สามารถอธิบายอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยได้ถึงร้อยละ 99.06 ส่วน F-statistic = 796.2115 และ Durbin-Watson = 2.0629 ซึ่งเมื่อเปิดตาราง Durbin-Watson d statistic : Significance points of d_L and d_U at 0.05 level of significance พบว่าแบบจำลองนี้ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ภายในตัวแปรอิสระ ณ ระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 95

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ (Independent) ทั้ง 4 พบว่า

1. ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อน (DEP_{t-1})

จากการทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อนมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยในทิศทางตรงกันข้าม สัมประสิทธิ์ของปริมาณเงินฝากในไตรมาสก่อนเท่ากับ -0.000493 กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อนเพิ่มขึ้น 1 พันล้านบาท จะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยลดลงร้อยละ 0.000493 และในทางตรงกันข้ามถ้าปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อนลดลง 1 พันล้านบาท จะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.000493 แสดงว่าปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อนมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยตามสมมติฐาน

2. อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรไทย (RP_t)

จากการทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตร มีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยในทิศทางเดียวกัน สัมประสิทธิ์ของอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรเท่ากับ 0.066279 กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.066279 และในทางตรงกันข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรลดลงร้อยละ 1 จะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยลดลงร้อยละ 0.066279 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน สำหรับการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรไทยจะอ้างอิงกับประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นหลัก

3. อัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา (FED_t)

จากการทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยในทิศทางเดียวกัน สัมประสิทธิ์ของอัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกาเท่ากับ 0.238044 กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วอัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.238044 และในทางตรงกัน

ข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรไทยลดลงร้อยละ 1 จะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยลดลงร้อยละ 0.238044 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

4. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อน (R_{t-1})

จากการทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัตราดอกเบี้ยรับสุทธิมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยในทิศทางเดียวกัน สัมประสิทธิ์ของอัตราดอกเบี้ยรับสุทธิในไตรมาสก่อนเท่ากับ 0.386505 กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.386505 และในทางตรงกันข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อน ลดลงร้อยละ 1 จะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยลดลงร้อยละ 0.386505 แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อนมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยตามสมมติฐาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงเครื่องมือในการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ส่งผลถึงอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นสื่อกลางทางการเงินระหว่างแหล่งเงินทุนและแหล่งใช้ไปของเงินทุน เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินนโยบายการเงินแบบผ่อนคลายเป็นโดยปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายและอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นในตลาดเงินให้ปรับตัวลดลงตาม ราคาที่มีความเหนียว (Sticky price) จะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Real interest rate) กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยในรูปตัวเงิน (Nominal interest rate) หักด้วยผลของเงินเพื่อปรับลดลงในระยะสั้นก่อนแล้วจึงจะส่งผลถึงอัตราดอกเบี้ยระยะยาว นอกจากนี้ ส่วนหนึ่งของการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยสามารถอธิบายได้จากการบริหารงานของสถาบันการเงิน กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินลดลง สถาบันการเงินจะมีการปรับการบริหารสินทรัพย์ของตนเองใหม่ (Portfolio adjustment) ให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันทำกำไร และส่งผลให้มีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ลงในที่สุด

จากผลการศึกษานี้บ่งชี้ว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยใช้ตัวแปรอิสระคือ ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อน อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรไทย อัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน พบว่า อัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย ในส่วนของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อนและอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรไทยใน 2 ไตรมาสก่อน มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในไตรมาสก่อน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตร มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 โดยมีความสัมพันธ์ใน

ทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรของอัตราดอกเบี้ยประเภทต่างๆพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทยคืออัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในไตรมาสก่อน รองลงมาคืออัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา และอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรตามลำดับ แสดงว่าการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ไทย มีความสำคัญกับอัตราการทำกำไรของธนาคาร มากกว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐอเมริกา และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งใช้อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรเป็นตัวแทน

การเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไปคือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 พ.ศ.2540 ถึงไตรมาสที่ 1 พ.ศ.2552 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดปัญหาเศรษฐกิจถึง 2 ช่วงคือ วิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 และการเกิดปัญหาซับไพรม์ (subprime) ในปี 2550 จึงอาจทำให้ข้อมูลไม่เสถียรเท่าที่ควร ทั้งนี้การใส่ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ในช่วงดังกล่าว มิได้ทำให้ความสัมพันธ์ของตัวแปรมีนัยสำคัญมากขึ้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรแยกการศึกษาเป็นช่วงก่อนเกิดปัญหาเศรษฐกิจและหลังเกิดปัญหาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจในช่วงปี 2540 ซึ่งมีผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี มากกว่าปัญหาเศรษฐกิจในช่วงปี 2550 และสำหรับสถาบันการเงินควรมีการใช้กลยุทธ์ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเพื่อดึงดูดลูกค้าและรักษาเสถียรภาพการทำกำไรของสถาบันการเงินอีกด้วย

บรรณานุกรม

ชมเพลิน จันท์เรืองเพ็ญ. 2535. เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วเรศ อุปาติก. 2544. เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมพงษ์ สุเมธชกร. 2541. "ปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ไทย." วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

สุปราณี วิเชียร. 2544. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประหยัด ผาริการ. 2544. "ปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ไทย." วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไพโรจน์ ศรีสวัสดิ์ .2548. "ปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)." วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปริมาณเงินและองค์ประกอบ [ออนไลน์]. 30 กรกฎาคม 2552. เข้าถึงจาก:

<http://www2.bot.or.th/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=7&language=TH>

อัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์ [ออนไลน์]. 30 กรกฎาคม 2552 . เข้าถึงจาก:

http://www.bot.or.th/Thai/Statistics/FinancialMarkets/Interstrate/_layouts/application/interest_rate/IN_Rate.aspx

อัตราดอกเบี้ยนโยบาย [ออนไลน์]. 1 สิงหาคม 2552 . เข้าถึงจาก:

<http://www2.bot.or.th/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=223&language=TH>

อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน [ออนไลน์]. 30 กรกฎาคม 2552. เข้าถึงจาก:

<http://www2.bot.or.th/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=223&language=TH>

Federal funds rate [on-line]. 2009. Available:

<http://www.newyorkfed.org/markets/omo/dmm/fedfundsdata.cfm>